

2. Денісова О. О. Інформаційні системи і технології в юридичній діяльності [Електронний ресурс]/Денісова О. О. — Режим доступу: <http://readbookz.com/book/218/8457.html>
3. Жукова О. С. Навчальні інтернет-ресурси [Електронний ресурс] / Жукова О. С., Чернишова О. С. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Pedagogica/59356.doc.htm
4. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: монография / под редакцией Бадарча Дендева. — М.: ИИТО ЮНЕСКО, 2013. — 320 с.
5. Кронгауз М. Язык и коммуникация: новые тенденции [Електронний ресурс] / М. Кронгауз. — Режим доступу: <http://polit.ru/article/2009/03/19/communication>
6. Ничкало Н. Г. Дидактичні принципи формування комунікативної компетентності майбутніх філологів у позанавчальній діяльності з використанням мультимедійних технологій [Електронний ресурс] / Н. Г. Ничкало // Вісн. Нац. акад. Держ. прикордонної служби України. — 2013. — Вип. 4. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2013_4_15.pdf
7. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / Кол. авт. за ред. М. Пентилюк. — К. : Ленвіт, 2003. — 149 с. — С. 70.

УДК (81'243+378.147):004.774

Щукіна Е.І.,
кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри іноземних мов
фінансово-економічного факультету
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОФОНОГРАМИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

***Анотація.** Розглянуто теоретичні та практичні засади використання відеофонограми у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей. Обговорено основні шляхи та переваги такого використання та основні практичні підходи щодо реалізації цих шляхів у навчальному процесі.*

***Ключові слова:** іношомовне спілкування., комунікативні мовні компетенція, аудитивна та візуальна інформація, відеофонограма.*

Аннотация. Рассмотрены теоретические и практические основы использования видеофонограмм в обучении английскому языку для профессионального общения студентов неязыковых специальностей. Обсуждены основные пути и преимущества такого использования и основные практические подходы к реализации этих путей в учебном процессе.

Ключевые слова: иноязычное общение, коммуникативные языковые компетенции, аудитивная и визуальная информация, видеофонограмма.

Abstract. The article deals with theoretical and practical issues of using videophonogram in teaching English for professional communication to students who major in non-linguistic specialties. The principal ways and advantages of using videophonogram are discussed and the principal approaches to practical implementation are analyzed.

Keywords: communicative language competence, audio and visual information, videophonogram.

Модернізація системи вищої освіти в Україні в умовах інтенсивного розвитку її соціально-економічної співпраці з іншими країнами зумовлює актуалізацію проблем підвищення якості освіти, що передбачає здатність майбутніх спеціалістів до виконання професійної діяльності в умовах іншомовного середовища.

Сьогодні мета навчання — це не просто знання мови, а вміння використовувати її в реальному спілкуванні, практичне володіння мовою, отже, розвиток іншомовної комунікативної компетенції. Іноземна мова може знайти своє місце в системі дисциплін немовного ВНЗ у тому випадку, якщо вона також, як і інші дисципліни, буде спрямована на управління навчальною діяльністю тих, хто навчається, на розвиток тих навичок та вмінь, які повинні бути розвинути не у фахівців взагалі, а притаманні тільки випускникам певного профілю — майбутнім математикам, архітекторам, а в нашому випадку — економістам.

Накопичено великий досвід методики використання відеофонограмми для навчання іноземних мов як вітчизняними, так і зарубіжними вченими (Н.Ф. Бориско, Н.І. Бичкова, Л.І.Іванова, М.В. Ляховицький, В.Л. Прокоф'єва, А.С. Чужик, І.А. Щербакова, М. Allan, S. Corder, W. Gaskill, A. Lynch, M. Maxwell та ін.). Дослідниками було виділено функції ВФГ у навчанні та способи її застосування (М.В. Ляховицький, Н.І. Бичкова, J. Harmer, J. Lonergan); створено систему вправ для навчання усного монологічного мовлення на основі ВФГ в інтенсивному курсі навчання (Н.Ф.Бориско); запропоновано модель навчання монологічного мовлення із застосуванням художніх фільмів (В.С. Пашук); розроблено типологію відеофонограм та визначено технологію поетапного навчання іншомовного мовлення з використанням відеофонограмми (Н.І. Бичкова); створено модель побудови відеофо-

новправ для аудиторної роботи (Е.І. Щукіна); розроблено основи застосування замкнутої системи телебачення (С.Б. Аблам, І.Б. Платонова); визначено засади навчання діалогічного мовлення із застосуванням відеофонограми (І.А. Арбузова, А.С. Чужик); визначено переваги застосування кінофільмів для організації домашнього читання (М.Г. Шабарова); запропоновано методику використання фрагментів відеофільмів для навчання лексики із соціокультурним компонентом (Т.О. Яхнюк); створено прийоми навчання іншомовного мовлення за допомогою відеофонограми (М. Allan, S. Corder, L. Evans, R. Fuchs, M. Geddes, R. Kelly, J. Lonergan, G. Marin, A. Nardi, K. Neubert, M. Rinvolucrì, S. Stempleski, B. Tomalin).

Аналіз літератури показав, що наявні теоретичні дослідження висвітлюють в основному використання ВФГ для навчання студентів мовних ВНЗ, тоді як проблема застосування цього засобу для формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей, зокрема економістів, ще не посіла належного місця в навчальному процесі. Практичний досвід викладання ІМ у немовному ВНЗ дає підстави стверджувати, що використання ВФГ у формуванні іншомовної комунікативної компетенції має обмежений і несистематичний характер через відсутність методично обґрунтованої роботи з таким засобом навчання.

Мета статті – проаналізувати й обґрунтувати навчальний потенціал відеофонограм для навчання іншомовного спілкування студентів немовних спеціальностей. Створення адекватної методики використання ВФГ з урахуванням основних принципів комунікативного підходу та рівня навченості контингенту, що навчається.

Викладачі іноземних мов прагнуть всебічного удосконалення навчального процесу шляхом розроблення нових методів і технологій, спрямованих на досягнення відповідного рівня іншомовної комунікативної компетенції. Розвиток новітніх технологій сприяє модернізації навчання іноземних мов і дозволяє викладачам залучати все більше ефективних засобів для інтенсифікації навчання з метою максимального наближення навчального процесу до реальної комунікації, що є вимогою сучасної методики викладання ІМ.

Відомо, що в період від 17 до 23 років підвищується об'єм поля зору окоміру диференційного пізнання, просторового уявлення, уваги, спостерігається активний розвиток сенсорно-перцептивних, мнемічних і психомоторних функцій, вербальний і невербальний інтелект досягає максимуму. [1, с. 17–26]. Ряд дослідників зазначають, що в діапазоні від 18 до 40 років, який включає студентські роки, спостерігається найвища активність

наочно-образної пам'яті і посилення образних компонентів мислення [2, с. 66]. Спеціальні дослідження свідчать, що в студентські роки ті, хто навчається, володіють такими складними розумовими операціями, як синтез, аналіз, порівняння, узагальнювання, систематизація, конкретизація, абстракція тощо. На нашу думку, засобом, який забезпечує сполучення модальностей та сприяє інтенсифікації навчання, є відеофонограма (ВФГ).

Поняття «відеофонограма» включає в себе автентичний навчальний відеокурс, документальний фільм, інтерв'ю, рекламний фільм, кінофрагменти, кінокільцівки, діафільми, слайд-фільми та інші озвучені матеріали, які дають тим, хто навчається, одночасно візуально ситуативну основу для спілкування і опорні мовні зразки — слухові компоненти одиниць мовлення [5, с. 83]. Поява новітньої апаратури, зокрема мультимедіа, дозволяє розширити діапазон доступних студенту відеоматеріалів.

Аналіз запропонованих у методичній літературі вимог до усномовленнєвих вправ, фоновправ та відеофоновправ дозволив відокремити найбільш значущі з них, а також доповнити наявний перелік з урахуванням рівня підготовки та конкретного контингенту, тих хто навчається, а саме: комунікативна спрямованість; адекватність мети навчання; мотивації запровадження імпліцитної та експліцитної мотивації до навчання; індивідуалізації навчання; кореляції з типологічними особливостями та рівнем навченості студентів; перевтілення під час застосування рольової гри; двоплановості навчальної діяльності викладача та студентів; наявності чітких інструкцій; наявності зворотного зв'язку тощо [3, с. 7; 6, с. 20–26].

Навчальна робота з ВФГ повинна базуватися на сучасних тенденціях і положеннях методики навчання іноземних мов. Нижче наведемо деякі методичні прийоми роботи з ВФГ: демонстрація мовного зразка (діалог, монолог, окремі репліки, цільний комунікативний сюжет та інше); використання тематичної наочності для стимулювання іншомовних висловлювань тих, хто навчається; створення проблемних ситуацій та постановка завдань; вправи на засвоєння функціональної граматики іноземної мови; професійно-ділові та соціально-побутові ігри; вправи на ознайомлення з мовним етикетом та особливостями мовної та екстралінгвістичної поведінки носіїв мови, що вивчається; вправи на засвоєння паралінгвістичної інформації (жести, міміка, рухи тіла, пози, просторові особливості місцезнаходження комунікантів та ін.) [4, с.91].

Робота з відеофонограмою включає три етапи — передпереглядний, переглядовий та післяпереглядний.

На передпереглядovому етапі знімаються мовні складнощі сприйняття тексту відеофонограми, складнощі розуміння її змісту, вводяться та закріплюються нові слова та словосполучення, аналізуються функціональні типи висловлювань та незвичні для студентів автентичні розмовні формули, країнознавчі реалії тощо. На цьому етапі знімаються потенціальні складнощі розуміння змісту за допомогою використання прийомів відпрацювання техніки читання та аудіювання окремих фрагментів ВФГ.

Переглядovий етап демонстрації ВФГ повинен супроводжуватися активною навчальною діяльністю тих, хто навчається. У методиці розроблено групу вправ, які передбачають показ відеофонограми або її фрагментів без звукового або зорового ряду; демонстрацію відеофонограми з пропуском її частини (на початку, посередині або наприкінці) та обговорення можливих подій [3, с.18].

Студентам може бути запропоновано скласти анотацію до тексту ВФГ, схему сценарію, тези, план, вибрати опорні слова та фрази, визначити, які висловлювання звучать на фоні демонстрації тих чи тих подій на екрані; відмітити країнознавчіреалії та мовні висловлювання, що їм відповідають.

На післяпереглядovому етапі здійснюється контроль розуміння змісту ВФГ, використаних мовних та мовленнєвих засобів. Переважна більшість методистів пропонує використовувати вправи для перевірки розуміння змісту відеофонограми, а саме — створення діалогів за змістом відеофонограми, ґрунтуючись на друкованих текстах; репродукування ситуацій спілкування, їх доповнення, перенесення на ситуації повсякденного життя студентів; озвучення фрагментів за ролями та інше. Особливу увагу варто приділити різним видам переказу (стислому, вибірково, комунікативно орієнтованому).

Висновки. Отже, на основі застосування відеофонограм відкриваються великі можливості для навчання іншомовного спілкування студентів немовних спеціальностей, розвитку їх творчого потенціалу, зокрема розвитку уяви і прогнозуванню ситуацій на основі реальних життєвих подій, що надає можливість надалі уникнути грубих комунікативних помилок при реальному спілкуванні з представниками країн, мова яких вивчається, тобто в реальній життєвій ситуації. Отже, ми вирішуємо одне з головних завдань навчання іноземної мови — проблему спілкування, одночасно отримуючи можливість ефективно формувати всі види мовленнєвої діяльності, пропонуючи студентам цікаві завдання в роботі з відеофонограмою.

Література

1. Ананьев Б.Г. Психологи студенческого возраста и усвоение знаний / Б.Ананьев // Вестник высшей школы. — 1972. — №. 7. — С. 7–26.
2. Бичкова Н.І. Основи використання відеофонограми та фонограми для навчання іноземних мов : монографія / Н.І. Бичкова. — К. : Віпол, 1999. — Ч. 1. — 107 с.
3. Бичкова Н. І. Інноваційні підходи до методики використання відеофонограми для навчання іноземних мов / Бичкова Н. І. // 60 років ЮНЕСКО: погляд у майбутнє: праці наук. конф. — К.: Київськ. нац. лінгв. ун-т, 2006. — С. 90–92.
4. Петров Я.И. Возрастные и индивидуально-типические особенности памяти взрослых / Я.Петров // Проблемы возрастной психологии. — Л.: ЛПИ им. А.И. Герцена, 1979. — С. 82–102.
5. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков /М.В. Ляховицкий. — М.: Высш. шк., 1981. — 153 с.
6. Пассов Е.И. Упражнения как средства обучения / Е.И. Пассов, Е.С. Кузнецова. — Воронеж: НОУ «Интерлингва», 2002. — 40с.